

TURISTIALKOHOLIN TUONTI SUOMEEN VUONNA 1995

JOHDANTO

Suomen liittyminen Euroopan unionin jäseneksi vuoden 1995 alussa lisäsi suomalaisten laillisia mahdollisuuksia alkoholijuomien maksuttomaan maahantuontiin muista EU-maista. Kun matkustaja aiemmin saattoi tuoda maksutta yhden litran väkeviä alkoholijuomia ja yhden litran viinejä (tai vaihtoehtoisesti kaksi litraa viinejä) sekä kaksi litraa olutta, on toisesta EU-maasta Suomeen maksutta tuotava alkoholimäärä nyt litra väkeviä alkoholijuomia (tai kolme litraa niin kutsuttuja välituotteita) ja viisi litraa viinejä sekä 15 litraa olutta. Verottomasti tuotavien alkoholijuomien määrät sisältyvät alkoholin maksuttomaan tuontiin. Periaatteessa tämä on väliaikainen järjestely, sillä EU:han pyrkii poistamaan verottoman myynnin jäsenmaiden välisestä liikenteestä.

EU-jäsenyys muutti matkustajien alkoholitunnon ehtoja kahdella muullakin tavalla, jotka oikeastaan eivät lainkaan liity EU:n sisämarkkinoiden luomisen logiikkaan. Ensimmäisen Suomessa tulivat vuoden 1995 alusta voimaan lähes samat tax-free-alkoholin tuontia koskevat säännökset kuin muissa EU-maissa. Suomeen saapuessaan matkustaja saa nykyään tuoda verottomasti ostettua alkoholia enintään litran väkeviä alkoholijuomia (tai kaksi litraa niin kutsuttuja välituotteita) ja kaksi litraa viinejä sekä – Suomen neuvottelemana poikkeuksena – 15 litraa olutta (ks. Paaso & Österberg 1995). EU:ssahan pääsääntönä on, että verottomasti ostetun oluen

tuontia rajoittaa vain matkustajien maahantuoman tavaramäärän koko arvo. Olut vertautuu EU:ssa virvoitusjuomiin, mikä johtuu osittain siitä, että oluen verotus on ollut EU-maissa sen verran alhainen, ettei olut ole voinut olla mikään tax-free-myymlöiden menestysartikkeli (ks. esim. Hibell 1989 & 1990; Mankinen 1996). Verottomasti ostettujen alkoholijuomien tuontimääriä on vuoden 1995 alusta sovellettu sekä EU:sta että niin kutsutuista kolmansista maista saapuviin matkustajiin, mikä Suomen tapauksessa tarkoittaa ennen muuta Venäjältä ja Virosta saapuvia matkustajia. Aiemmin verottomasti ostettua alkoholia sai Suomeen tuoda yhden litran väkeviä alkoholijuomia ja yhden litran viinejä (tai vaihtoehtoisesti kaksi litraa viinejä) sekä kaksi litraa olutta.

Toinen EU-jäsenyyteen perustuva muutos oli eduskunnan hyväksymä näkemys, jonka mukaan matkustajien oikeutta verottomaan tuontiin ei EU-Suomessa enää voida säädellä matkan kestoja koskevin aikarajoituksin (ks. tarkemmin Paaso & Österberg 1995). Aiemmin Suomeen palaava suomalainen saattoi tuoda verottoman alkoholimäärän edellyttäen, että matka oli kestänyt vähintään 24 tuntia. Suomeen saapuva venäläinen tai virolainen sai puolestaan tuoda verottoman alkoholilainoksen edellyttäen, että vierailu Suomessa kestäisi vähintään kolme vuorokautta. Lentomatkoihin näitä aikarajoja ei kuitenkaan sovellettu. Helmikuun 15. päivästä 1995 alkaen oikeus verottomaan alkoholituntuontiin on edellyttänyt vain valtion rajan ylittämistä.

Tässä artikkelissa tarkastelemme matkustajien alkoholituonnin viimeaikaista kehitystä Suomessa sekä esitämme arvion matkustajien tuomasta alkoholimäärästä vuonna 1995. Pyrimme myös arvioimaan, miten Suomen liittyminen EU:hun siihen kytkeytyvine alkoholituonnin helpotuksineen on vaikuttanut alkoholia tuovien osuuteen koko väestöstä sekä alkoholiehtoiseen matkailuun.

Tuontioikeuksien lisääntyminen yhdistyneenä muihin EU:n mukanaan tuomiin alkoholipolitiikan lievennyksiin, erityisesti alkoholimonopolioiden purkamiseen, on merkinnyt sitä, että matkustajien alkoholituonti on alkanut kiinnostaa yhä useampia intressiryhmiä (ks. tarkemmin Ahlström & Österberg 1995). Tämä taas on johtanut muun muassa matkustajien alkoholituontia koskevien tutkimusten lisääntymiseen. Niinpä heinäkuun 1995 ja maaliskuun 1996 välisenä aikana toteutettiin neljä matkustajien alkoholituontia koskevaa galluputkimusta kolmen eri tilaajan toimesta, kun koko edellisenä vuosikymmenenä vastaavanlaisia tutkimuksia oli tehty vain kaksi. Tutkimusten kysymyksenasettelut ja tiedonkeruutavat poikkeavat toisistaan jonkin verran. Siksi tarkastelemme myös eri tutkimuksissa sovellettuja mittaustapoja ja pyrimme selvittämään, miksi ne ovat antaneet hieman erilaisia tuloksia. Lopuksi teemme ehdotuksen siitä, miten matkustajien alkoholituomisten määrää olisi tulevaisuudessa syytä selvittää.

MATKUSTAJIEN ALKOHOLITUONTI VUOSINA 1968–1992

Matkustajien tuomien alkoholijuomien määrää on Suomessa vuodesta 1968 alkaen selvitetty osana Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen toteuttamia juomatapatutkimuksia. Näiden tutkimusten kohderyhmänä ovat olleet 15–69-vuotiaat suomalaiset. Kahdeksan vuoden välein toistetuissa juomatapatutkimuksissa ei ole mitenkään erityisesti keskitetty ulkomaanmatkoilta tuotuihin juomiin,

vaan alkoholijuomien tuominen ulkomailta on ollut yksi seitsemästä vaihtoehtoisesta alkoholihankintatavasta, joita on kysytty 12 eri juomalajin osalta (ks. tarkemmin Simpura 1985, Liitteet 1–3).

Matkustajien alkoholituomiset ovat Suomessa olleet lähes jatkuvassa kasvussa kolmen viime vuosikymmenen aikana, ja oletettavasti kasvu on ollut lähes jatkuvaa aina toisen maailmansodan päättymisestä lähtien. Vuosina 1984–1992 matkustajien alkoholituomiset lisääntyivät noin 6 prosentin vuosivauhtia. Nämä seikat käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta, jossa on esitetty matkustajien itse ilmoittamat alkoholituomiset 100 %:n alkoholina vuosina 1968, 1976, 1984 ja 1992 juomatapatutkimusten mukaan:

	alkoholijuomien tuonti milj. litraa		
	1976	1984	1992
1968			
0,2	0,6	1,1	1,7
	muutos, %		
1968–76	1976–84	1984–92	
+ 233	+ 84	+ 58	

Juomatapatutkimuksissa saatuihin vastauksiin liittyy unohtamista ja myös tietoista vääristelyä (ks. esim. Simpura 1985, Liite 2). Näin ollen matkustajien todellinen alkoholituonti vuonna 1984 voidaan arvioida hieman itse ilmoitettua suuremmaksi eli noin 6 prosentiksi vuoden 1984 tilastoidusta kokonaiskulutuksesta. Vuonna 1968 ulkomaantuomisten osuus on arvioitu noin 3 prosentiksi ja vuonna 1976 noin 4 prosentiksi alkoholin tilastoidusta kulutuksesta (Mäkelä 1981, 128). Koko tilastoimattoman kulutuksen suuruudeksi on vuonna 1968 arvioitu noin 13 prosenttia, vuonna 1974 noin 8 prosenttia ja vuonna 1984 noin 12 prosenttia alkoholin tilastoidusta kokonaiskulutuksesta (Mäkelä 1981; Österberg 1985). Matkustajien alkoholituomiset olivat siten vuosina 1976 ja 1984 noin puolet tilastoimattomasta kulutuksesta.

MATKUSTAJIEN ALKOHOLITUONTI VUONNA 1994

Juomatapatutkimusten lisäksi matkustajien alkoholituontia on kysytty vuodesta 1994 alkaen Suomen Gallupin toimesta. Näissä tutkimuksissa on oltu nimenomaisesti kiinnostuneita matkustajien tuomista alkoholijuomista, vaikka samassa tutkimuksessa on toki saatettu kysyä myös muita alkoholiin liittyviä asioita, kuten esimerkiksi alkoholisienteita tai alkoholijuomien kotivalmistusta.

Vuoden 1994 elokuun 17. ja syyskuun 5. päivän välisenä aikana tehdyssä Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton tilaamassa tutkimuksessa kysyttiin ensin, onko vastaaja tuonut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana Suomeen olutta, viiniä tai väkeviä alkoholijuomia. Tämän jälkeen kutakin alkoholijuomalajia maahan tuoneelta kysyttiin erikseen, kuinka paljon hän oli tuonut maahan kyseistä alkoholijuomaa, siis olutta, viiniä tai väkeviä alkoholijuomia viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Haastatteluja suoritettiin kaikkiaan 1 010, ja haastatellut edustavat Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä ahvenanmaalaisia lukuun ottamatta. Tutkimus toteutettiin käyntihaastatteluina omnibus-tutkimuksen yhteydessä.

Seuraavassa asetelmassa on ilmoitettu maahan tuotujen alkoholijuomien määrä miljoonina litroina juomalajeittain vuoden 1992 syyskuussa toteutetun juomatapatutkimuksen ja elo-syyskuussa vuonna 1994 tehdyn gallup-tutkimuksen mukaan:

	olut	viini milj. litraa	väkevät juomat
Juomatapa 1992	2,6	3,0	3,0
Gallup 1994	4,4	4,0	2,9

Juomatapatutkimus antaa oluen ja viinien maahantuonnista alhaisemman arvion kuin Gallupin omnibus siitähän huolimatta, että gallup-tutkimuksessa kysyttiin viinien maa-

hantuonti yhtenä eränä, kun taas juomatapatutkimuksessa kysyttiin erikseen mietojen viinien ja väkevien viinien maahantuonti. Esa Österberg (1995) on edellä mainittujen tutkimusten ja matkustajamäärien sekä matkustajien tuontioikeuden perusteella arvioinut, että matkustajat toivat vuonna 1994 maahan 3,5 miljoonaa litraa olutta, 3,5 miljoonaa litraa viiniä ja 3 miljoonaa litraa väkeviä alkoholijuomia. Muunnettuna 100 %:n alkoholiksi matkustajien tuomiset olivat vuonna 1994 noin 2 miljoonaa litraa, joka oli noin 6 prosenttia alkoholijuomien tilastoidusta kokonaiskulutuksesta ja noin 8 prosenttia alkoholijuomien tilastoidusta vähittäismyynnistä. Jos arviointi kuitenkin suoritettaisiin aiempien vuosien tapaan korottamalla juomatapatutkimuksen lukuja unohtamisen ja salailun vuoksi, saataisiin oluen tuonniksi 4,0 miljoonaa litraa, viinien tuonniksi 4,5 miljoonaa litraa ja väkevien alkoholijuomien tuonniksi 4,5 miljoonaa litraa. Tällöin alkoholituomisten osuus nousisi 8 prosenttiin alkoholin tilastoidusta kulutuksesta.

NELJÄ TUTKIMUSTA JA YKSI KONTROLLIMITTAUS

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton syksyn 1995 gallup

Vuoden 1995 elokuun 1. ja 4. päivän välisenä aikana tehty tutkimus matkustajien alkoholituomisista oli Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton tilaama. Se toteutettiin puhelinhaastatteluina ja haastatteluja suoritettiin kaiken kaikkiaan 1 007. Haastatellut edustavat Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaan ulkopuolelta. Otos oli muodostettu kiintiöpöimintää käyttäen. Haastatelluille esitetyt kysymykset olivat muutoin samat kuin Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton vuotta aiemmin tilaamassa tutkimuksessa, mutta tällä kertaa kysyttiin myös niiden matkojen lukumäärä, joilta haastateltava oli tuonut alkoholia.

Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen gallup marraskuussa 1995

Seuraavan matkustajien alkoholituontia koskevan tutkimuksen aineisto kerättiin käyntihaastatteluina Gallupin omnibus-tutkimuksen yhteydessä vuoden 1995 marraskuun 11. ja joulukuun 3. päivän välisenä aikana. Kaiken kaikkiaan haastatteluja tehtiin 1 010, ja näyte edustaa Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Otanta on toteutettu monivaiheisena ositettuna otantana, ja tutkimuksen edellyttämä määrä henkilöitä on jaettu alueellisesti lääneittäin. Tutkimuksen tilaajana oli Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos, ja siinä esitettiin seuraavat kysymykset: ”Mitä kaikkia seuraavaksi lueteltavia alkoholijuomia olette tuonut maahan ulkomailta tai laivaristeilyiltä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana joko omaan, perheenne tai jonkun muun käyttöön?” Haastatelluille esitettyyn luetteloon sisältyivät ”olut”, ”miedot viinit”, ”väkevät viinit mukaan lukien juomasekoitukset sekä aperitiivit” ja ”väkevät alkoholijuomat”. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”ei”, ”en osaa sanoa”. Niille, jotka olivat tuoneet maahan alkoholijuomia, esitettiin seuraavat lisäkysymykset: ”Kuinka monta litraa olutta/ mietoja viinejä/ väkeviä viinejä mukaan lukien juomasekoitukset ja aperitiivit/ väkeviä alkoholijuomia olette viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana tuonut maahan?” Lisäksi haastatelluille esitettiin seuraava kysymys: ”Kuinka monta kertaa olette viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana tehnyt ulkomaanmatkan tai risteilyn, jolta olette tuonut maahan alkoholijuomia?”

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliiton gallup tammikuussa 1996

Tammikuussa 1996 Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto toteutti jälleen tutkimuksen, jossa selvitettiin matkustajien alkoholituontia. Tutkimusaineisto kerättiin vuoden 1995 elokuun tutkimuksen tapaan puhelin-

haastatteluina tammikuun 8. ja 15. päivän välisenä aikana. Haastatteluja suoritettiin yhteensä 1 001. Haastatellut edustavat Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaan ulkopuolella. Haastatelluille esitetyt kysymykset olivat samat kuin syksyllä 1995.

Elintarviketiedon Kanava-tutkimus tammikuussa 1996

Suomen Gallupin tytäryhtiön Elintarviketiedon tammikuussa 1996 toteuttaman tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon suomalaiset tuovat ulkomaanmatkoiltaan alkoholijuomia, tupakkaa sekä makeisia. Vastaajilta kysyttiin, kuinka monta ulkomaanmatkaa he ovat tehneet viimeksi kuluneen vuoden aikana, mihin viime matkat ovat suuntautuneet, mikä oli viime matkan tarkoitus ja kuinka paljon väkeviä alkoholijuomia, aperitiiveja tai kuohuviinejä, mietoja viinejä ja olutta sekä savukkeita, suklaata ja muita makeisia vastaaja toi palatessaan Suomeen viime matkaltaan. Koko vuoden tuontimäärät laskettiin siten, että viimeksi tehdyn matkan tuontimäärä kerrottiin kunkin matkustajan matkojen lukumäärällä. Vastaajalta tiedusteltiin myös, miksi hän toi näitä tuotteita. Oluesta, savukkeista, suklaasta ja muista makeisista tiedusteltiin myös, olivatko tuodut tuotteet kotimaisia vai ulkomaisia. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin vastaajien asennoitumista nykyisiin alkoholin ja tupakan tuontirajoituksiin sekä tullivalvontaan. Tutkimuksen tilaajina olivat Elintarviketeollisuusliitto, Vähittäiskaupan keskusliitto sekä Hotelli- ja ravintolaneuvosto.

Elintarviketieto keräsi tutkimusaineistonsa tammikuun 26. ja 29. päivän välisenä aikana Gallupin Suomi-Kanavan välityksellä. Suomi-Kanava on järjestelmä, jolla kerätään mikrotietokoneiden avulla tietoa vakinaiselta vastaajakunnalta. Suomen Gallup on asentanut 1 000 kotitalouteen mikrotietokoneen. Näiden kotitalouksien näyte on toteutettu monivaiheisena, ositettuna otantana. Osituksen perustana on käytetty läänitasoa, jossa

Taulukko 1. Oluen tuojien osuus kaikista vastanneista ja olutta tuoneiden keskimäärin tuoma olut määrä vuosina 1994–1996 toteutetuissa tutkimuksissa

aineisto	oluen tuojien osuus, %	tuotu määrä litraa
Omnibus, elo–syyskuu 1994	27	4,0
Puhelin, elokuu 1995	30	13,1
Omnibus, marras–joulukuu 1995	32	16,4
Puhelin, tammikuu 1996	36	17,9
Kanava, helmikuu 1996	35	18,6

kotitalouksien määrä on jaettu kuntatyypeittäin viiden eri kuntatyyppin mukaan. Näytettä muodostettaessa kriteereinä on pidetty myös asuntokunnan kokoa, viitehenkilön sosioekonomista asemaa sekä ikää (15–69 vuotta). Noin kolmasosa näytteestä vaihtuu vuosittain. Tässä tutkimuksessa kysymykset osoitettiin vastattaviksi kaikille kanavakotitalouksien 18 vuotta täyttäneille perheenjäsenille. Vastauksia saatiin kaikkiaan 1 245 henkilöltä.

Oluen tuontia koskeva kontrollimittaus helmikuussa 1996

Jäljempänä tullaan huomaamaan, että tammikuun lopussa toteutetussa Elintarviketiedon tutkimuksessa saadut tulokset poikkesivat tuntuvasti aiemmista oluen tuontia koskevista tuloksista. Tulosten poikkeavuuden vuoksi toteutettiin Gallupin Suomi-Kanavalla helmikuun alussa uusi matkustajien alkoholituontia koskeva tutkimus. Tässä niin kutsutussa kontrollitutkimuksessa tiedusteltiin, paljonko olutta kukin haastateltava oli itse tuonut maahan viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana. Toisin sanoen kysymyksenasettelu oli nyt sama kuin aiemmissa Panimo- ja virvoitusjuomateollisuuden tilaamissa tutkimuksissa. Lisäksi tässä kontrollimittauksessa kysyttiin, kuinka monta litraa olutta kukin vastaaja oli itse tuonut viimeksi tehdyltä matkalta tai risteilyltä, jotta vältettäisiin se, että eri perheenjäsenten maahan tuomat oluet kirjautuisivat tutkimuksessa useampaan kertaan.

Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka monta ulkomaanmatkaa tai laivaristeilyä vastaaja on tehnyt viimeksi kuluneen vuoden aikana. Lisäksi heiltä kysyttiin, kuinka monta sellaista matkaa vastaaja on tehnyt viimeksi kuluneen vuoden aikana, jolta hän on tuonut olutta. Aineisto kerättiin helmikuun 16. ja 20. päivän välisenä aikana ja vastaukset saatiin 1 236 henkilöltä.

ALKOHOLIJUOMIA TUONEIDEN OSUDET

Olutta tuoneiden haastateltujen osuus on vaihdellut heinäkuun 1994 jälkeen tehdyissä mittauksissa 27 ja 36 prosentin välillä siten, että vuoden 1996 alussa olutta maahan tuoneiden suomalaisten osuus oli suurempi kuin syksyllä 1994 (taulukko 1). Myös väkeviä alkoholijuomia tuoneiden osuus on noussut vuoden 1994 elo–syyskuun mittauksen 36 prosentista 45 prosenttiin tammikuun 1996 mittauksessa (taulukko 3).

Viiniä tuoneiden osuuden kehitystä on hieinan vaikeampi arvioida, koska kahdessa ensimmäisessä mittauksessa kysyttiin viinien tuontia ylipäättänsä, kun taas kahdessa seuraavassa kysyttiin erikseen mietojen viinien ja väliuotteiden – väkevien viinien, aperitiivien, kuohuviinien ja juomasekoitusten – tuontia. Taulukosta 2 voidaan kuitenkin havaita, että 36 prosenttia vastaajista ilmoitti tammikuussa 1996 tuoneensa Suomeen miettoa viiniä. Syksyllä 1994 ilmoitti viiniä tuo-

Taulukko 2. Viinien tuojien osuus kaikista vastanneista ja viiniä tuoneiden keskimäärin tuoma viinimäärä vuosina 1994–1996 toteutetuissa tutkimuksissa

aineisto	viinin tuojien osuus, %	tuotu määrä litraa
Omnibus, elo–syyskuu 1994	34	2,9
Puhelin, elokuu 1995	33	3,7
Omnibus, marras–joulukuu 1995	32/30	3,7/2,9
Puhelin, tammikuu 1996	36/25	4,8/2,6

Huom.: Kahdessa viimeksi mainitussa tutkimuksessa kauttaviivan vasemmalla puolella oleva luku kuvaa mietoja viinejä ja oikealla puolella oleva luku niin kutsuttuja väli tuotteita eli väkeviä viinejä, aperitiiveja ja juomasekoituksia.

Taulukko 3. Väkeviä alkoholijuomia tuoneiden osuus kaikista vastanneista ja väkeviä alkoholijuomia tuoneiden keskimäärin tuoma määrä väkeviä alkoholijuomia vuosina 1994–1996 toteutetuissa tutkimuksissa

aineisto	väkevien tuojien osuus, %	tuotu määrä litraa
Omnibus, elokuu–syyskuu 1994	36	2,8
Puhelin, elokuu 1995	41	2,7
Omnibus, marras–joulukuu 1995	43	3,7
Puhelin, tammikuu 1996	45	2,7

neensa 34 prosenttia vastaajista. Koska osa väkeviä viinejä tammikuussa 1996 tuoneista – 25 prosenttia vastaajista – ei ole tuonut lainkaan mietoja viinejä, voidaan tästä päätellä, että myös viinien tuojien osuus on lisääntynyt syksystä 1994 tammikuuhun 1996.

Elintarviketiedon tutkimuksessa 63 prosenttia vastaajista ilmoitti tehneensä viimeksi kuluneen vuoden aikana yhden tai useamman ulkomaanmatkan lentäen, laivalla, junalla, bussilla tai omalla autolla. Vastaajilta ei kysytty eri tuotteiden tuontia viimeksi kuluneen vuoden aikana vaan ainoastaan viimeksi tehdyltä matkaltaan. Viime matkaltaan 70 prosenttia ilmoitti tuoneensa väkeviä alkoholijuomia, 46 prosenttia olutta, 35 prosenttia mietoja viinejä ja 22 prosenttia aperitiivia ja kuohuviiniä. Koska viime matkaa koskeva tieto on koko viimeksi kuluneen vuoden osalta vähimmäisarvio, on väkeviä alkoholijuomia tuoneiden osuus viimeksi kuluneen vuoden aikana Elintarviketiedon tutkimuksen mu-

kaan vähintään 44 prosenttia, olutta tuoneiden osuus vähintään 29 prosenttia, mietoja viinejä tuoneiden osuus vähintään 22 prosenttia ja väli tuotteita tuoneiden osuus vähintään 14 prosenttia (vrt. taulukot 1–3).

Taulukoista 1–3 voidaan päätellä, että kotimaahan palaavilla suomalaisilla on useammin mukanaan väkeviä alkoholijuomia kuin viiniä ja useammin viiniä kuin olutta. Kovin suuria nuo erot eivät kuitenkaan ole. Karkeasti arvioiden on väkeviä alkoholijuomia tuonut viimeksi kuluneen vuoden aikana maahan 1,9 miljoonaa suomalaista ja olutta noin 1,5 miljoonaa suomalaista. Toinen mielenkiintoinen havainto on, että olutta maahan tuovien suomalaisten määrä on viimeksi kuluneiden puolentoista vuoden aikana lisääntynyt 9 prosenttiyksikköä eli noin 400 000 henkeä, ja täsmälleen samoin on käynyt väkevien alkoholijuomien tuojien kohdalla. Periaatteessa tämä lisäys voi perustua kahteen eri seikkaan. Ensimmäinen mahdollisuus on, että sellaisilta

matkoilta, joilta aikaisemmin ei ole lainkaan tuotu alkoholia, on nyttemmin ryhdytty tuomaan alkoholia. Toiseksi on mahdollista, että EU:hun liittymisen jälkeen on ryhdytty tekemään erityisiä ostosmatkoja ulkomaille, joko pelkästään alkoholijuomien ostamisen tai yleensä ostosten tekemisen motivoimina.

ALKOHOLIN TUONTIKERRAT

Elokuussa 1995 alkoholijuomia Suomeen tuoneet suomalaiset ilmoittivat puhelinhaastattelussa tuoneensa viimeksi kuluneen vuoden aikana alkoholia keskimäärin 2,7 matkalta. Marras-joulukuussa 1995 suoritettujen käyntihaastattelujen mukaan vastaava luku oli 3,2, kun taas tammikuun 1996 puhelinhaastatteluissa saatiin tulokseksi keskimäärin 2,8 alkoholin tuontikertaa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Elintarviketiedon tutkimuksessa tammikuussa 1996 matkustajat – matkustajiksi ilmoittautui 63 prosenttia vastaajista – tekivät keskimäärin 2,4 ulkomaanmatkaa, kun taas helmikuun 1996 Gallup-Kanavan mittauksen mukaan matkustajiksi ilmoittautui 59 prosenttia vastanneista ja matkustajat ilmoittivat tehneensä keskimäärin 3,0 ulkomaanmatkaa ja 2,5 sellaista ulkomaanmatkaa, joilta he olivat tuoneet olutta. Vertailun vuoksi mainittakoon vielä, että vuoden 1992 juomatapatutkimuksen aineistossa 55 prosenttia haastatelluista ilmoitti käyneensä ulkomailla ja 45 prosenttia ilmoitti tuoneensa alkoholia ulkomailta viimeksi kuluneen vuoden aikana. Ulkomailla käyneet ilmoittivat tehneensä keskimäärin 2,5 matkaa. Alkoholin tuontikertoja ei kysytty.

Alkoholijuomia kotimaahansa tuoneiden suomalaisten osuus koko väestöstä on siis selvästi lisääntynyt. Sen sijaan alkoholijuomia maahan tuoneiden suomalaisten keskimääräiset maahantuontikerrat eivät juuri näytä lisääntyneen elokuussa 1995 ja helmikuussa 1996 suoritettujen mittausten välillä. Syksyn 1994 tutkimuksessa ei valitettavasti kysytty niiden matkojen määrää, joilta alkoholijuo-

mia tuotiin, joten emme voi olla varmoja siitä, että alkoholia tuoneiden keskimääräinen matkustustiheys olisi lisääntynyt EU-jäsenyyden myötä. Toki alkoholia tuoneiden osuuden kasvu merkitsee jo sinänsä, että alkoholin tuontikerrat ovat kaiken kaikkiaan enentyneet noin miljoonalla vuodesta 1994 vuoteen 1995. Haastatellut ilmoittivat tuoneensa alkoholia vuonna 1995 noin 6 miljoonalta matkalta. Lisäksi vuoden 1992 juomatapatutkimuksen ja vuoden 1996 alun Kanava-aineistojen vertailu viittaa siihen, että alkoholikertojen määrä olisi lisääntynyt myös alkoholin tuojaa kohti.

KESKIMÄÄRIN TUODUT LITRAMÄÄRÄT

Seuraavassa tarkastelun kohteena olevat keskimäärin tuodut alkoholimäärät kuvaavat kutakin alkoholilajia tuonutta matkustajaa kohti laskettua keskimääräistä alkoholituontia viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana. Ne eivät siis kuvaa yhden ulkomaanmatkan keskimääräistä tuontia eivätkä alkoholia ylipäättänsä tuoneiden matkustajien keskimääräistä alkoholituontia. Jos keskimäärin tuodut litramäärät kuitenkin jaetaan alkoholimatkojen keskiarvolla, siis 2,5:llä tai 3:lla, saadaan likimääräinen arvio matkaa kohti tuodusta keskimääräisestä alkoholimäärästä.

Olutta tuoneiden suomalaisten keskimäärin tuomat litramäärät ovat lisääntyneet selvästi. Elo-syyskuussa 1994 olutta tuoneiden keskimääräinen tuonti viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana oli 4 litraa, kun vastaava määrä vuoden 1996 alussa oli noin 18 litraa (taulukko 1).

Myös keskimäärin tuotu viinimäärä on lisääntynyt syksyn 1994 mittauksen noin 3 litrasta noin 7 litraan tammikuussa 1996 (taulukko 2). Koska vuonna 1994 kysyttiin kaikkien viinien tuontia yhtenä eränä ja vuonna 1996 erikseen mietojen viinien ja väkevien viinien tuontia, saattaa kysymyksen tarkentuminen olla osaselitys keskimääräisen litramäärän kasvulle.

Väkevien alkoholijuomien keskimääräinen

tuonti on tammikuussa 1996 toteutetun mittauksen mukaan pysynyt suurin piirtein syksyn 1994 tasolla eli noin 3 litrana väkeviä alkoholijuomia tuojaa ja vuotta kohti (taulukko 3). Tosin marras–joulukuun 1995 mittaus antaa suuremman keskimääräistuonnin eli lähes 4 litraa kuin tammikuun 1996 mittaus.

Taulukossa 1 suurin lisäys oluen keskimääräisessä tuonnissa ajoittuu syksyn 1994 ja syksyn 1995 mittauksen välille, ja se voidaan selittää oluen maksuttoman tuontioikeuden kasvulla 2 litrasta 15 litraan tammikuun 1. päivänä 1995. Kuitenkin myös elokuun 1995 mittauksen jälkeinen matkustajaa kohti lasketun keskimääräisen tuonnin kasvu johtuu samasta syystä eli käytännössä siitä, että kahdessa seuraavassakin mittauksessa osa viimeksi kuluneista 12 kuukaudesta on vielä vuoden 1994 kuukausia. Toisin sanoen ajan kuluessa mittauksista putoaa pois vuoden 1994 alhaisen tuonnin kuukausia ja mukaan tulee vuoden 1995 suuremman oluentuonnin kuukausia. Matkustajat eivät siis ole jatkuvasti tuomassa yhä suurempia olutmääriä tekemiään matkoja kohti, joten keskimääräisen oluen tuontimäärän voidaan seuraavissa mittauksissa olettaa asettuvan suurin piirtein helmikuun 1996 tasolle tai nousevan siitä matkojen lisääntymisen tahdissa.

Jos taulukoissa 1–3 ilmoitetut keskiarvot jaetaan keskimääräisten matkojen lukumäärällä, saadaan keskimääräiseksi oluen tuonniksi vuonna 1995 lähes 8 litraa eli noin yksi kartonki olutta. Mietojen viinien kertatuonniksi tulee noin 2 litraa. Välituotteita ja väkeviä alkoholijuomia taas tuotaisiin noin litra tuontikertaa kohti. Arvio on karkea, mutta se viittaa siihen, että alkoholia tuovien matkustajien väkevien alkoholijuomien ja viinien tuonti olisi maksimaalisen laillisen ylärajan tuntumassa sekä välituotteiden ja oluen määrä noin puolet laillisesta maksimista. Oluen kohdalla keskimääräinen kertatuonti olisi lisääntynyt puolentoista viime vuoden aikana 1,5 litrasta lähes 8 litraan, miedoilla viineillä noin litrasta 2 litraan ja väkevien alkoholijuomien kertatuonti olisi pysynyt ennallaan.

Elintarviketiedon tutkimus antaa tietoa viimeksi tehdyn matkan keskimääräisestä tuonnista. Tuon tutkimuksen mukaan väkeviä alkoholijuomia tuoneen matkustajan keskimääräinen tuonti viimeksi tehdyltä matkalta oli 1,4 litraa. Vastaavat luvut olivat aperitiivien ja kuohuviinien osalta 1,6 litraa, mietojen viinien osalta 1,7 litraa ja oluen osalta 11 litraa. Ne ovat siis mietoja viinejä lukuun ottamatta suurempia kuin edellä esitetyt karkeat arviot.

ALKOHOLIN TUONTI VIIMEKSI KULUNEEN VUODEN AIKANA

Suomalaisten viimeksi kuluneen vuoden aikana maahan tuoduksi ilmoittama olutmäärä nousi vuoden 1994 elo–syyskuun mittauksen runsaasta 4 miljoonasta litrasta noin 16 miljoonaan litraan elokuussa 1995 ja edelleen lähes 27 miljoonaan litraan helmikuussa 1996 (taulukko 4).

Myös väkevien alkoholijuomien tuonti lisääntyi elo–syyskuun 1994 mittauksessa saadusta noin 3 miljoonasta litrasta noin 5 miljoonaan litraan elokuussa 1995 ja edelleen 5,4 miljoonaan litraan tammikuussa 1996. Marras–joulukuun mittauksessa 1995 saatiin tätäkin hieman suurempi luku eli 6,9 miljoonaa litraa (taulukko 4).

Viinien tuontimäärän kasvun arviointia hankaloittaa kysymysten muotoilun muuttuminen. Selvää kuitenkin on, että myös viinien tuonti on lisääntynyt. Kun elo–syyskuussa 1994 viinien kokonaistuonniksi viimeksi kuluneen vuoden aikana mitattiin 4 miljoonaa litraa, saatiin tammikuun 1996 mittauksessa pelkästään mietojen viinien tuonniksi hieman yli 7 miljoonaa litraa sekä mietojen ja väkevien viinien yhteenlasketuksi tuonniksi noin 10 miljoonaa litraa (taulukko 4). Eri mittauksissa viinien ja välituotteiden tuontimäärissä esiintyviä heilahteluita saattaa osittain selittää se, että ryhmä ”välituotteet” on nykyään heterogeenisempi kuin aikaisemmin käytössä ollut kategoria ”väkevät viinit”, koska välituotteisiin luetaan esimerkiksi kuohuviinit. Tämä on

Taulukko 4. Oluen, viinien ja väkevien alkoholijuomien tuonti viimeksi kuluneen vuoden aikana vuosina 1994–1996 toteutetuissa tutkimuksissa, miljoonaa litraa

aineisto	olut	viinit	välituotteet	väkevät
Omnibus, elo–syyskuu 1994	4,4	4,0	..	2,9
Puhelin, elokuu 1995	15,6	5,3	..	4,9
Omnibus, marras–joulukuu 1995	20,5	5,1	3,6	6,9
Puhelin, tammikuu 1996	25,9	7,2	3,0	5,4
Elintarviketieto, tammikuu 1996	49,4	5,9	2,4	8,1
Kanava, helmikuu 1996	26,6

johtanut siihen, että välituotteiden tuontia kartoittavien kysymysten tarkka sanamuoto on poikennut hieman eri tutkimuksissa, mikä on sekini saattanut vaikeuttaa muutoinkin hankalasti hahmotettavaan viiniryhmään kuuluvien juomien tuonnin arviointia.

OLUEN VUOTUINEN TUONTI ERI MITTAUSTEN MUKAAN

Kuten taulukosta 4 käy ilmi, antoi Elintarviketiedon Suomi-kanavaa käyttävä tutkimus oluen vuosituonniksi 49 miljoonaa litraa. Se on tuntuvasti enemmän kuin muutama viikko aiemmin puhelinhaastatteluna toteutetussa tutkimuksessa saatu 26 miljoonaa litraa ja poikkeaa selvästi myös muiden aiemmin toteutettujen puhelin- ja käyntihaastattelujen tuloksista. Näissä puhelin- ja käyntihaastatteluissa vastaajilta oli kysytty koko viimeksi kuluneen vuoden tuonti juomalajeittain, kun taas Elintarviketiedon tutkimuksessa koko vuoden tuontimäärät saatiin kertomalla viimeksi tehdyn matkan tuontimäärät kunkin matkustajan matkojen määrällä. Oletamus oli siis se, että kaikilta matkoilta tuodaan suurin piirtein sama määrä eri alkoholijuomia kuin viimeksi tehdyltä matkalta. Helmikuun alussa toteutettu kontrollitutkimus oli rakennettu siten, että sen tuloksia voitiin verrata molempiin tammikuun 1996 mittauksiin. Kontrollimittaus toteutettiin Gallupin Suomi-Kanavalla.

Kontrollitutkimuksessa tiedusteltiin ensiksikin, paljonko olutta kukin haastatettava oli tuonut maahan viimeksi kuluneen vuoden aikana. Kysymyksenasettelu oli siis sama kuin tammikuun puhelinhaastattelussa. Tältä osin kävi ilmi, että olutta oli tuotu maahan viime vuoden aikana keskimäärin lähes 19 litraa olutta tuonutta henkilöä kohden. Keskiarvoluku on vajaan litran suurempi kuin tammikuun alussa puhelimitse tehdyssä haastattelututkimuksessa (ks. taulukko 1). Kontrollitutkimuksen mukaan kuluttajat ovat tuoneet itse maahan 26,6 miljoonaa litraa olutta. Luku on likimain sama kuin tammikuun alussa toteutetussa puhelinhaastattelussa saatu tulos eli 25,9 miljoonaa litraa olutta (ks. taulukko 5).

Tämän lisäksi kontrollitutkimuksessa kysyttiin, kuinka monta litraa olutta vastaaja on tuonut maahan viimeksi tehdyltä matkalta tai risteilyltä. Tulokseksi saatiin keskimäärin 8 litraa, mikä merkitsee noin yhtä oluttölkkikartonkia. Kolme viikkoa aikaisemmin samalta vastaajakunnalta koottujen tietojen mukaan olutta olisi tuotu viimeksi tehdyltä matkalta keskimäärin 11 litraa. Helmikuussa ja tammikuussa 1996 samaan vastaajakuntaan kohdistuneissa mittauksissa on siis 3 litran ero. Kun mittauksen välinen ajallinen ero on vain kolme viikkoa, ei poikkeama voi kuvastaa todellisuutta, vaan syy erilaisiin tuloksiin on mitä ilmeisimmin siinä, että kontrollimittauksessa vastaajia pyydettiin ottamaan arviossaan huomioon nimenomaan vain ne

Taulukko 5. Vuoden 1996 tammi–helmikuun tutkimuksissa saadut oluen vuotuiset tuontimäärät miljoonina litroina eri arviointiperustein

aineisto	tuonti	arvion perusta
Puhelin, tammikuu 1996	25,9	Paljonko viime vuoden aikana?
Kanava, tammikuu 1996	49,4	Viime matka x matkojen määrä
Kanava, helmikuu 1996	33,5	Viime matka x matkojen määrä
Kanava, helmikuu 1996	26,6	Paljonko viime vuoden aikana?
Kanava, helmikuu 1996	26,3	Viime matka x olutmatkojen määrä

oluet, jotka hän oli itse henkilökohtaisesti tuonut maahan. Tämä tarkennus katsottiin tarpeelliseksi, koska Gallup-Kanavalla samasta kotitaloudesta voi useampikin talouden jäsen vastata kyselyihin. Kysymyksenasettelun tarkennuksella pyrittiin siten takaamaan, etteivät eri perheenjäsenten maahan tuomat oluet kirjaudu useampaan kertaan.

Vuositason tuontilukemat voidaan laskea eri tavoin. Kun viimeksi tehdyn matkan tuontimäärä kerrotaan matkojen määrällä, lähestymistavan taustalla on oletamus, että oluen maahantuonti on vakioista. Tuodun oluen määrän ei oleteta vuoden sisällä vaihtelevan kovin paljoo ja matkailijoiden oletetaan tuovan olutta kaikilta matkoiltaan, jos he ovat tuoneet sitä viimeksi tehdyltä matkaltaan. Vuotuiset oluentuontilukemat nousevat tällä tavalla laskettuna suuremmiksi kuin silloin, kun kysytään suoraan, paljonko olutta on tuotu viimeksi kuluneen vuoden aikana (taulukko 5). Mikäli vuositason laskelmassa otetaan toiseksi kertojaksi vain niiden vuotuisien matkojen määrä, joilta olutta on todella tuotu, ovat vuositason tuontilukemat likimain samat kuin kysyttäessä haastateltavilta suoraan, paljonko olutta on tuotu viimeksi kuluneen vuoden aikana (taulukko 5).

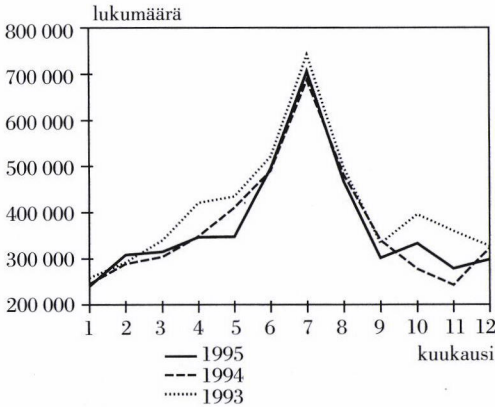
YHTEENVETO JA KESKUSTELU

Suomen EU-jäsenyyden aiheuttama lisäys matkustajien oikeudessa tuoda maahan alkoholiuomia maksutta ja verotta sekä matkusta-

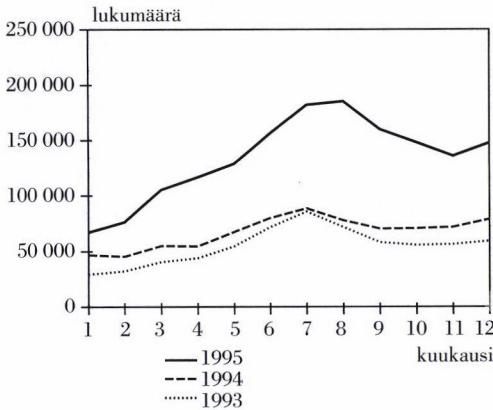
jien alkoholituontia säätelevien aikarajojen poistaminen ovat selvästi lisänneet suomalaisten maahan tuomien alkoholijuomien määriä. Voimakkaimmin on lisääntynyt oluen maahantuonti, noin 3,5 miljoonasta litrasta vuonna 1994 noin 30 miljoonaan litraan vuonna 1995. Väkevien alkoholijuomien tuonti on lisääntynyt noin 3 miljoonasta litrasta vuonna 1994 noin 7 miljoonaan litraan vuonna 1995. Viinien tuonnin voidaan arvioida lisääntyneen noin 3,5 miljoonasta litrasta vuonna 1994 noin 9 miljoonaan litraan vuonna 1995. Suhteutettuna alkoholijuomien tilastoituun kokonaiskulutukseen matkustajien alkoholituonti oli vuonna 1995 noin 17 prosenttia.

Matkustajien alkoholituonnin kasvun takana näyttää olevan sekä alkoholia tuovien kansalaisten lukumäärän lisääntyminen että niiden matkojen lukumäärän lisääntyminen, joita alkoholia tuovat matkustajat ovat keskimäärin tehneet. Kuvion 1 mukaan määrällisesti huomattavaan Ruotsiin suuntautuvaan laivamatkailuun – 4,4 miljoonaa saapunutta matkustajaa vuonna 1995 – EU-jäsenyys ei ole vaikuttanut. Sama koskee Tornionjokilaaksossa tapahtuvia rajanylityksiä, joihin lisäksi ei tätä nykyä juuri liity alkoholin tuontia (ks. Österberg 1995). Myöskään lentoliikenteen määrällisessä kehityksessä EU-jäsenyys ei näy yhtäkkisenä muutoksena; kansainvälisiltä lennoilta saapuneita matkustajia oli vuonna 1995 noin 2,7 miljoonaa eli 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 1994. Ehkä merkittävin vaikutus lentoliikenteeseen ja

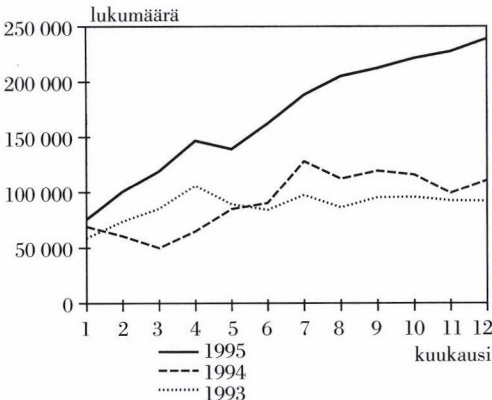
Kuvio 1. Ruotsista Suomeen meritse saapuneet matkustajat kuukausittain vuosina 1993–1995

Kuvio 2. Venäjältä Suomeen itäisen tullipiirin kautta saapuneet matkustajat kuukausittain vuosina 1993–1995

Kuvio 3. Tallinnasta Suomeen meritse saapuneet matkustajat kuukausittain vuosina 1993–1995

Ruotsin matkailuun on oluen tuonnin helpottumisen ohella tullivalvonnan heikkeneminen Suomen EU-jäseneksi tulon jälkeen.

Venäjälle ja Viroon suuntautuva matkailu on selvästi lisääntynyt (kuviot 2 ja 3), ja alkoholijuomien tuontioikeudella on tässä merkittävä osuus. Vuonna 1995 Tallinnasta saapui meritse 2 miljoonaa matkustajaa; Venäjältä itäisen tullipiirin kautta Suomeen saapui 1,7 miljoonaa matkustajaa. Tallinnan liikenteessä kasvua edellisvuoteen oli 75 prosenttia; itärajalta saapuneiden määrä kaksinkertaistui vuoteen 1994 verrattuna. Vasta vuoden 1996 ensimmäisen vuosipuoliskon matkustajaluvut tulevat kertomaan, mitä todella tapahtui. Toistaiseksi työhypoteesina on, että etenkin aikarajojen poistaminen 15.2.1995 vauhditti matkailun kasvua ja että itärajalta uusiin säännöksiin ja olosuhteisiin sopeuduttiin syksyyn mennessä. Tätä sopeutusta edisti itäisen tullipiirin alueella 8. toukokuuta voimaan tullut määräys, joka rajoitti verottoman alkoholitonnin kerraksi vuorokaudessa, ja 11. syyskuuta voimaan tullut määräys, jonka jälkeen verottoman alkoholiannoksen on voinut tuoda vain kerran viikossa (kuvio 2). Sen sijaan Viroon suuntautuva laivaliikenne näyttää jatkavan kasvuaan (kuvio 3). Kuviot 2 ja 3 muistuttavat myös siitä, että kaikkea Suomeen tuotua alkoholia ei saada selville suomalaisia haastatteleamalla. Esimerkiksi Venäjältä päivämatkalle Suomeen saapuvilla matkailijoilla on usein täysi lasti, joka päättyy Suomessa myyntiin ”punaisille toreille” tai kulkeutuu muita kanavia myöten suomalaisten juotavaksi.

Kuten taulukko 5 osoittaa, melko pienetkin erot kysymyksenasettelussa ja laskentaperiaatteissa johtavat selviin eroihin vuosituontia koskevissa arvioissa. Taulukon 5 mukaan kontrollimittauksessa saadut oluen vuosituontia koskevat arviot vaihtelivat 26,3 ja 33,5 miljoonan litran välillä. Siksi matkustajien alkoholituontia koskevia lukuja tarkasteltaessa tulee muistaa, että ne eivät ole tarkkoja todellisuuden kuvaajia, vaikka käytännössä onkin tarkoituksenmukaista esittää pi-

kemminkin yksi luku kuin eri todennäköisyyksiin perustuvia haarukoita. Yksi suuri lisävaraus on myös tehtävä: aikaisempina vuosina matkustajien alkoholituontia koskevien haastattelutietojen oletettiin olevan alttiita unohtamiselle ja vääristelylle ja siksi saatuja lukuja korjattiin ylöspäin. Viime vuosina näin ei ole enää menetelty. Matkustajien alkoholituonnin tasaannuttua tämä kysymys on syytä ottaa pohdinnan kohteeksi.

Erlaisia lukuja tarkasteltaessa herää kaksi kysymystä. Millä tavalla mitattaessa päästään mahdollisimman lähelle todellista turistien harjoittamaa maahantuontia ja mikä on metodisesti oikea tapa mitata sitä. On mahdotonta sanoa, ovatko mitkään luvut ehdottomasti oikeita. Jos oikeat maahantuontiluvut olisivat tiedossa, ei tutkimuksia tarvitsisi tehdä lainkaan. Oleellisempaa pidemmällä aikavälillä on, miten lukemat muuttuvat ja mikä tässä mielessä on tarkoituksenmukainen kysymyksenasettelu ja aineistonkeruutapa.

Aineistonkeruutavalla (puhelin, henkilökohtaiset haastattelut tai Gallup-Kanava) ei näytä olevan suurta eroa, jos otetaan etukäteen huomioon se, että puhelin- ja kotihaastatteluisissa tehdään yksi haastattelu taloutta kohden ja Gallup-Kanavalla perheen koosta

ja ikärakenteesta riippuen mahdollisesti useampiakin. Mikäli tällaiset rakenteelliset tekijät on otettu huomioon, itse kysymyksenasetteluista johtuvat erot jäävät varsin vähäisiksi. Yksi käyttökelpoinen tapa seurata oluen ja muiden alkoholijuomien maahantuonnin määrällistä kehitystä on ryhtyä johdonmukaisesti selvittämään niitä samassa tutkimuksessa kahdella eri tavalla. Toisaalta haastateltavilta on syytä kysyä arviota tuonnin kokonaisuudesta viimeksi kuluneen vuoden aikana ja toisaalta arviota alkoholituonnista viime matkalta sekä sellaisten matkojen määrää, joilta haastateltava on tuonut eri alkoholijuomia. Ongelma syntyy lähinnä siitä, että tällöin kysymysten määrä kasvaa oleellisesti – kuin myös kustannukset. Vuotuisia kokonaisu-määriä kysymällä selvittää neljällä kysymyksellä: paljonko olutta, mietoja viinejä, väli-tuotteita ja väkeviä juomia on tuotu viimeksi kuluneen vuoden aikana. Viime matkojen ja matkakertojen kysyminen nostaa kysymysten määrän neljästä kahteentoista. Lisäksi olisi syytä kysyä tehtyjen ulkomaanmatkojen määrä sekä sellaisten matkojen määrä, joilta on tuotu alkoholia. Tällä tavoin haastattelu- ja kyselytiedot voidaan kytkeä matkustusta koskeviin tilastotietoihin.

KIRJALLISUUS

Ahlström, Salme & Österberg, Esa: Alkoholipolitiikka EU-Suomessa. Alkoholipolitiikka 60 (1995): 6, 416–426

Hibell, Björn: Sverige, EG och alkoholen. Alkohol och narkotika 82 (1989): 1, 3–10

Hibell, Björn: Pressen på den svenska alkoholpolitiken ökar. Alkohol och narkotika 83 (1990): 1, 6–11

Mankinen, Reijo: Alkoholiveron alentamisen kansantaloudellisia vaikutuksia. Keskusteluaiheita Nro. 552. Helsinki: ETLA, 1996

Mäkelä, Klaus: The changing nature of unrecorded alcohol consumption in Finland in the postwar period. Contemporary Drug Problems 10 (1981): 1, 103–144

Paaso, Kari & Österberg, Esa: Miksi turistialkoholia koskevista aikarajoituksista luovuttiin? Alkoholipolitiikka 60 (1995): 2, 59–71

Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisen juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja nro 34. Jyväskylä 1985

Österberg, Esa: Tilastoitu ja tilastoimaton alkoholinkulutus. Teoksessa: Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisen juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Alkoholitutkimussäätiön julkaisuja nro 34. Jyväskylä 1985

Österberg, Esa: Alkoholijuomien rajakauppa Tornionjokilaaksossa. Alkoholipolitiikka 60 (1995): 5, 293–307.

ENGLISH SUMMARY

Juhani Pehkonen & Esa Österberg: Travellers' imports of alcoholic beverages in Finland in 1995 (Turistialkoholien tuonti Suomeen vuonna 1995)

This article examines the developments in travellers' imports of alcoholic beverages in Finland from 1994 to 1995, the year that Finland became a member of the European Union. Finland's membership of the EU has meant that travellers' tax-free import allowance of alcoholic beverages increased in January 1, 1995 and that the time-limits regulating the import of alcoholic beverages were lifted on February 15, 1995.

Finland's membership of the EU has clearly increased the volume of imported alcoholic beverages. Imports have increased most sharply for beer, from 3.5 million litres in 1994 to around 30 million litres in 1995. The import of spirits has increased from some 3 million litres in 1994 to around 7 million litres in 1995. It is estimated that the import of

wines increased from around 3.5 million litres in 1994 to around 9 million litres in 1995. In 1994 travellers' imports represented 6 % and in 1995 some 17 % of the total consumption of alcohol.

There have been no significant changes in air travel or in travels to Sweden. In contrast, tourism to Russia and Estonia have increased dramatically. The relaxed import restrictions have been an important factor in this development. Most of the increase in beer imports and the bulk of the increase in wine and spirits imports derive from tourism to Russia and Estonia.

The increase in travellers' imports of alcoholic beverages has attracted much interest among alcohol researchers: during the last six months there have been more nationwide interview studies on this topic than during the preceding ten years. Therefore, we also discuss different ways of estimating travellers' alcohol imports and make a proposal as to how this issue should be studied in the future.

KEY WORDS:

Alcohol consumption, tourist alcohol, EU, Finland, economic integration